

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ - 2014» атты
IX халықаралық ғылыми конференциясы

IX Международная научная конференция
студентов и молодых ученых
«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ - 2014»

The IX International Scientific Conference for
students and young scholars
«SCIENCE AND EDUCATION-2014»

2014 жыл 11 сәуір
11 апреля 2014 года
April 11, 2014

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«Ғылым және білім - 2014»
атты IX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
IX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2014»**

**PROCEEDINGS
of the IX International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2014»**

2014 жыл 11 сәуір

Астана

УДК 001(063)
ББК 72
Ғ 96

Ғ 96

«Ғылым және білім – 2014» атты студенттер мен жас ғалымдардың IX Халықаралық ғылыми конференциясы = IX Международная научная конференция студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2014» = The IX International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2014».
– Астана: <http://www.eni.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/>, 2014. – 5831 стр.
(қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-610-4

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001(063)
ББК 72

ISBN 978-9965-31-610-4

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық
университеті, 2014

7. Картин Де Сильги “История мусора”, 2011г., стр. 78-80.

УДК 332.365

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ДАМУ ПЕРСПЕКТИВАСЫ

Сагидоллаева Сымбат

symbat_andamas@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті «Экономика» мамандығы студенті,
Астана, Қазақстан

Ғылыми жетекшісі - Кулмағанбетова А.С.

Бүгінгі күні өмірімізге дендеп еніп, қолданылып кеңейе бастаған «инноваци» термині ауыз екі тілде ғана емес, қоғамдық қарым-қатынаста да қанат жайып келеді. Қазіргі уақытта дамыған елдер инновациялық идеяларымен дүние жүзін жаулап келеді. Алдағы уақытта еліміздің дамуы үшін инновациялық дамудың орны ерекше.

Дамыған елдердің экономикасын қазіргі уақытта индустрияланудан кейінгі ақпараттық немесе білім экономикасы, болмаса қызмет көрсету технологиялық экономикасы деп анықтайды. Басқа да анықтамалар бар, бірақ, бастысы, қазіргі экономиканың мықты инновациялық құрамдас бөлігі бар. Инновациялық үдерістің интенсивтілігі мемлекет экономикасының даму деңгейін көрсетеді: жаһандық бәсекеде инновациялар үшін жағымды орта қалыптастыратын мемлекеттер жеңіске жетеді. Елбасымыз 2012 жылдың 14 желтоқсанындағы жолдауында айтады: «Бүкіләлемдік тәжірибенің көрсетуінше, бүкіл инновациялық өндірістік циклды жеке бір елде жүзеге асыруға тырысу - велосипед ойлап шығару деген сөз. Бұл - өте қымбатқа түсетін және әрдайым нәтижелі, жемісті бола бермейтін іс. Табысқа жету үшін ғалымдардың талай буынының тәжірибесіне, тарихи қалыптасқан ғылыми мектептердің арнаулы ақпарат және білімдерінің көп терребайт көлеміне негізделген дербес ғылыми база қажет болады». Шынымен-ақ, шет ел мемлекеттерінің тәжірибесі көрсеткендей, егер мемлекетте кәсіпкерлік қызметтің жоғары деңгейі және қоғамның инновациялық мәдениеті дамыған болса ғана ұлттық инновация жүйесі жоғары тиімділік пен үлкен табыстар алып келеді. [1]

Нарықтық экономикадағы ғылыми қызметтің нәтижелерін пайдалану мүмкіншілігінің мол болуы, «инновация» деген экономикалық категорияны өмірге әкелді. Қоғамдық қатынастардағы пайда болған осы құбылыс «жаңалық енгізу» деген мағынаны білдіретін «инновация» сөзімен атала бастады. «Инновация» сөзі 1440 жыл француз тіліндегі «жаңғыру және жаңа» немесе «зат жасаудың жаңа жолы» деген мағынаны білдіретін «innovation» сөзінен пайда болған. «Инновация» термині, «жаңалық» және «ашылым» түсініктерімен тығыз байланысты болады. «Жаңалық» түсінігі, адаммен шығарылған жаңа құралдар, механизмдер, жабдықтармен түсіндіріледі. «Ашылым» түсінігі, бұрын белгісіз болған мәліметтерді алу үрдісі және бұрын белгісіз болған табиғи құбылыстардың көрінісімен түсіндіріледі. Инновацияға қарағанда, ашылым термині ең алғашқы сатыда жасалады және қандай да бір кіріс алу мақсатын көздемейді. [2]

Нарықтық экономикадағы ғылыми қызметтің нәтижелерін пайдалану мүмкіншілігінің мол болуы, «инновация» деген экономикалық категорияны өмірге әкелді. Қоғамдық қатынастардағы пайда болған осы құбылыс «жаңалық енгізу» деген мағынаны білдіретін «инновация» сөзімен атала бастады. «Инновация» сөзі 1440 жыл француз тіліндегі «жаңғыру және жаңа» немесе «зат жасаудың жаңа жолы» деген мағынаны білдіретін «innovation» сөзінен пайда болған. «Инновация» термині, «жаңалық» және «ашылым» түсініктерімен тығыз байланысты болады. «Жаңалық» түсінігі, адаммен шығарылған жаңа құралдар, механизмдер, жабдықтармен түсіндіріледі. «Ашылым» түсінігі, бұрын белгісіз болған мәліметтерді алу үрдісі және бұрын белгісіз болған табиғи құбылыстардың көрінісімен

түсіндіріледі. Инновацияға қарағанда, ашылым термині ең алғашқы сатыда жасалады және қандай да бір кіріс алу мақсатын көздемейді.

Қазіргі кезде бұл инновацияға деген көп көз-қарас бар, әркім әртүрлі анықтама берген, солардың ең алғашқысы және инновация теориясын қалыптастырушы - Й.Шумпетер болатын. 1920 жылдары Австриялық ғалым Й.Шумпетер өзінің «Экономикалық өсу теориясы» еңбегінде алғаш рет инновация түсінігіне көңіл аударды. Оның ойынша экономикалық тұрақтылықты жаңашыл кәсіпкерлер бұзады. Бұл кәсіпкерлер рынокқа жаңа өнім енгізіп сонысымен басқа кәсіпкерлерді бәсекелестікке шақырады. Әр кәсіпкер бәсекеден озу үшін, өз тарапынан басқа да жаңа өнімдер ойлап табуға ұмтылады және мәжбүр болады. Й.Шумпетердің айтуынша әр кәсіпорынның ішкі факторларын жаңадан біріктіру арқылы да жаңалық алуға болады деді. Й.Шумпетер теориясы бойынша жаңа комбинациялардың бес түрі бар, оларға:

- жаңа өнімді қалыптастыру;
- жаңа технология пайдалану;
- өндіріс үрдісін ұйымдастырудың жаңа түрлерін пайдалану;
- сатудың жаңа рыноктарыға шығуы;
- ресурстардың жаңа түрлерін немесе жаңа қайнар көздерін пайдалану жатады .

Й. Шумпетерден кейін Джеймс Брайен Куинн инновацияның жалпы сипаттарына тоқталып келесілерді атады: қажеттіліктерді қанағаттандыруға бағытталады; ықтималды сипатқа ие; күрделілігімен ерекшеленеді; көп уақытты талап етеді; кедергінің пайда болуына, қарсыласуға, тоқтатылымға және шапшаң дамуға бейім деп атап көрсетті . [3]

Ұлттық инновациялық жүйені тиімді қалыптастыру үшін Қазақстанда инновацияны дамытудың жаңа бас желісі жұмыс істейді, оның аясында қазақстандық инноваторларға сапалы қолдау көрсетіледі. Мемлекеттік индустриялық-инновациялық даму бағдарламасы Қазақстанда ғылыми-техникалық серпін үшін жағдай жасауда. Инновациялық қызмет дүниежүзінде экономиканы қайта жаңғыртудың басты шарттарының бірі ретінде қаралады. Жаңа өнім, жаңа қызметтер, технологиялық үрдістерді құру, оларды енгізу және кең ауқымда тарату өсудің негізгі факторларына айналуға. Әлемде жаңа технологияларды енгізу әртүрлі жолдар арқылы жүзеге асырылады. Мысалға, АҚШ-та федералды ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстардың басым бөлігі мемлекеттік емес ұйымдармен келісімшарт және гранттар арқылы жүзеге асырылады. Германияда АҚШ инкубаторларының даму тәжірибесі, Ұлыбритания, Франция ғылыми парктерінің тәжірибесі пайдаланылған. 1980 жылдардың басынан елде біртіндеп инновациялық қызметтер орталығын шағын және орта кәсіпорындарға ауыстыру арқыл аймақтық инновациялық корлар желісін құруға ерекше назар бөліне бастады.

Кесте 1 - Қазақстандағы инновация саласының даму қарқыны

Көрсеткіштер	2008	2009	2010	2011
Инновациялық өнімдердің ЖІӨ-дегі үлесі, %	0,69	0,51	0,66	0,86
Инновациялық өнім көлемі(млн.теңге)	111531,1	82597,4	142166,8	235962,7
Инновациямен айналысатын есеп берген кәсіпорындар саны	11172	10069	10937	10723
Инновациялық белсенді кәсіпорындар саны	526	447	339	467
Өнеркәсіптегі технологиялық инновацияларға жұмсалатын шығындар(млн. теңге)	97463,7	31034,8	219571,2	170174,3

Оңтүстік-Шығыс Азия елдерінде инновациялық саясатты жүзеге асыру кезінде негізгі назар шағын және орта инновациялық кәсіпорындарға бөлінеді. Жапонияда олардың саны

жалпы кәсіпорындар санының - 99 пайызын, ал олардың елдің ішкі жалпы өніміндегі үлесі - 52 пайызды немесе 3 трлн. АҚШ долларын құрайды. Шет елдердің тәжірибесі көрсетіп отырғандай, «зерттеу мекемесі - шағын инновациялық кәсіпорын болатын» тандем және ғылыми өнім мен оның нарықтағы сатылымын құруда нақты болашағы бар жұмыстар қаржыландырылады. Қазақстанда да бизнес-ортаға ғылыми жетістіктерді енгізу, ғылым мен өнім синтезі - инновацияны дамытудың басым бағыты болып табылады. [5]

1-кестеде еліміздің соңғы жылдардағы инновациялық даму қарқыны көрсетілген. Салыстырп қарайтын болсақ инновациялық өнім көлемі 2011 жылы 2010 жылдан қарағанда 66 пайыз өссе, 2009 жылмен салыстырғанда 1,85 есеге өскен. Ал инновациялық өнімдердің ЖІӨ-дегі үлесі 2009 жылы 2008 жылдан қарағанда 35 пайыз кемігенімен қалған жылдары өсім байқалады.

Елдің тұрақты экономикалық өсу мәселелеріне сәйкес кәсіпорындар мен ғылыми мекемелерде жоғары технологиялар саласындағы кәсіби,білікті мамандардың жеткілікті болуы талап етіледі,олар ілімдік және тәжірибелік зерттеулердің, инженерлік өндірістердің қазіргі заманғы талаптарына жауап беретін тәсілдерін білу қажет. Жаңа индустриалды-инновациялық саясат шеңберінде жоғары кәсіби білікті мамандар класын қалыптастыру жоспарлануда, ол өз кезегінде елде заманауи өнеркәсіп орындарын ашуға, жоғары қосымша құны бар өнім өндіруге және өндірістен қол үзбей ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізуге мүмкіндіктер ашылады. Ол үшін елімізде білім беру саласын қаржыландыру көлемі ұлғайтылуда, студенттерді шетелде тәжірибеден өткізу жүйесі белсенді түрде жүргізілуде, орта кәсіби білімі бар мамандарды даярлау мәселесі қарастырылуда. Соған байланысты, индустриалды-инновациялық экономикаға өту сарапшылардың бағасы бойынша дамудың қалыпты кезеңі ғана емес, ол сонымен бірге Қазақстан мемлекеті үшін таңдаусыз жол және өз кезегінде таяу жылдарда Азия елдерінің, сонан соң әлемнің мейлінше бәсекеге қабілетті ел ретінде ортаға шығуды мақсат қойып отыр. Ендігі жерде біз, Қазақстан қоғамының инновациялық даму деңгейінің ағымдық бағасын байқайтын боламыз. Бізге белгілі, инновацияларды енгізу – үлкен еңбекті қажет ететін процесс және тек қана мемлекеттік институттардың күшін ғана емес, сонымен қатар кең түрде қоғамның белсенді қатынасуын да талап етеді. Ақиқатында атқарылып жатқан шараларға қарамастан, Қазақстанда инновацияларды енгізу деңгейі салыстырмалы төменгі деңгейде қалып отыр. Бірақ та, 2009 жылы Қазақстан экономикасында білімдерді қолданудың деңгейінің индексі бойынша, Ямайка мен Монғолия елдерінің деңгейінде болды . Бұл дегеніміз, өндіріс әрекеттері қазіргі жағдайда ескірген және технологиялық емес екенін көрсетеді.[6]

Кесте 2 - ҚР-ң инновациялық дамуының қазіргі жағдай мен мүмкіндіктері жайлы SWOT талдау

Артықшылықтары	Кемшіліктері
-ғылым мен білім саласына аса көңіл бөлінуде; -жастар кәсіпкерлігіне мемлекет тарапынан қолдау көрсетілуде; -өндірістік жүйеде ресурстарды қолдану тиімділігі артуда; -адам капиталының дамуы; -интеллектуалды ұрпақтың қалыптасуы.	- жоғары кәсіби білікті техникалық кадрлардың жетіспеушілігі; -ғылым мен өндіріс арасындағы қалыптасқан алшақтық; -отандық ғылымның шетелдік мектептермен салыстырғанда бәсекеге қабілетсіздігі; -өңдеуші кәсіпорындарға тікелей шетел инвестициялары деңгейінің төмендігі;
Мүмкіндіктері	Қауіп-қатерлер
-халықтың әл-ауқатын,өмір сүру деңгейін жақсартуы; -отандық инновациялық әзірлемелердің өндірілуі және нарықты алға жылжытуы; -экономиканың әртараптануы;	-қаражат құралдарының жетімпеушілігі; -маман тапшылығы; -бөлінген қаржының игерілмей қалуы.

-отандық халықаралық	инновациялық нарықта өткізілуі.	өнімді	
-------------------------	------------------------------------	--------	--

Бұл SWOT талдауда алдағы уақыттағы Қазақстанның инновациялық даму мүмкіншіліктері, қауіп-қатерлер сонымен қатар артықшылықтары мен кемшіліктері көрсетілген. Негізгі толтырылған мәліметтер қазіргі уақыттағы маңызын жоғалтпаған мәселелер. Осы талдауда көрсетілген мәліметтерді негіздеу арқылы Қазақстанның инновациялық дамуының болашағын көре аламыз. Алайда, дей тұрғанмен инновация - бұл келешек дамудың кепілі.

Инновациялық экономика құру - ел келешегінің дамуындағы ең басты бағыттардың және міндетті шарттардың бірі. Соңғы жылдары инновациялық саясатты қалыптастыруға деген ұмтылыс маңызды мәселеге айналды.

Жаһандану кезінде көптеген мемлекеттер интеграциялық үрдіске қосылуына байланысты сыртқы жағдайлар ел экономикасына қатты әсер ете бастады. Экономикалық тұрақсыздық жағдайында мемлекет мүмкіндігі мен әлеуметтік күтулер арасында тепе-теңдік қажет. Бүгінде Қазақстанда нақты секторға бағдар ұстана отырып, экономиканы дамыту қарқынды жүруде, индустриялық-инновациялық даму бағдарламасы жүзеге асырылуда.

Қазақстанның дамуының басты бағыттары – ең жақсы өмір стандарттарын ұсынатын, адамдардың өзіндік таланттары мен қабілеттерін жүзеге асыра алуға мүмкіндік беретін қоғам құру. Яғни инновациялық типті экономика құру. «Инновациялы Қазақстан-2020» форумында сөйлеген сөзінде Президент Н.Назарбаев бізге инновациялық дамудың ұзақ мерзімді және бүтін стратегиясы қажет екендігін атап өткен болатын. Өз ұлтының бақытты болашағын, кемел келешегін ойлаған, төрт құбыласы түгел, қуатты мемлекет құруды мақсат еткен Елбасының «Интеллектуалды ұлт-2020» ұлттық жобасын ұсынғандағы мақсаты – жан-жақты дамыған білімді, мәдениетті, отаншыл, ұлтжанды ұрпақ қалыптастыру. Ұлттық жоба үш негізгі аспектіні қамтиды. Біріншісі, қазақстандық білім жүйесін дамытуда серпіліс жасау. Бұл қазіргі таңда білім беру үдерісіне айрықша назар аударуды талап етеді. Өйткені ұлттың дамуының негізі дұрыс білім ала білуде. «Интеллектуалды ұлт» жобасының екінші аспектісі – ғылым саласын дамыту мен еліміздің ғылыми потенциалын арттыру. Жобаның үшінші бағыты – қазақстандықтардың жаңа генерациясын қалыптастыруға бағытталған инновациялар жүйесін дамыту

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Алимжанов Б. От параллелей – к реальной инновационной модели. //История Суверенного Казахстана: 20 лет Независимости. Алматы, 2011. С. 73.
2. Б.Н.Исабеков Парасатты экономика. Оқулық- «Фолиант» баспасы 2013ж. 439б
3. Азгальдов Г.Г., Костин А.В. Интеллектуальная собственность, инновации и квалиметрия // Экономические стратегии, 2008.
4. Арыстанов А.К. Экономика будущего – это инновационная экономика // Альпари. - 2010.- №4.
5. <http://bnews.kz>
6. <http://kk.wikipedia.org>